DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE ANGINA INFLAMMATORIA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, SS.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES LIGERTWOOD, M. A

BRITANNUS.

Ad Id. Septemb. hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXIII.

To

Dr. Robt. Stewart

from his very humble Servt.

John Ligertwood.

Viro Reverendo

ALEXANDRO GERARD, D. D.

Chriſti miniſtro,

In Academia Regia Aberdonenſi

Sacroſanctae theologiae Profeſſori,

Pietate, morum ſuavitate, doctrina, inſigni,

Ob multa beneficia in me collata,

Monumentum grati animi parvulum,

Hancce diſſertationem qualemcunque

Sacram eſſe volui

JOANNES LIGERTWOOD.

DISSERTATIO MEDICA

DE

ANGINA INFLAMMATORIA.

DEFINITIO.

FEBRIS ſynocha; dolor gutturis, ibique anguſtiae ſenſus.

Morbus hicce eſt vel ſymptomaticus, qui in febribus acutis circa criſin, aut in aliis morbis, ſeſe oſtendit; vel idiopathicus, qui per ſe oritur. De idiopathico ſolo hic loci paucis verbis diſſerere nobiſcum decrevimus.

HISTORIA MORBI.

Ut plurimum, homines ſenſu frigoris quem calor excipit *, anxietate, nauſea, pulſu fre-

 quenti,

* Junker. conſpect. therap. ſpec. tab. 30.

quenti, valido, et duriuſculo *, adoritur. Sanguis denſus, et cruſta inflammatoria obductus, alvus plerumque adſtricta eſt, urina ſaepe variat †. Nulla inflammatio quae ſitum ſaepius mutat, quam haec, a medicis obſervatur; quippe quotidie in praxi ab una in alteram tonſillam ſe inſinuare viſa eſt. Faucibus relictis, pulmones ſaepiſſime adoritur. Hippocrates hocce phaenomenon olim notavit ‡. Aliquando caput invadit, atque tunc phrenitidem gignit; cutem quoque, et viſcera abdominalia, infeſtat; tumque ſigna, hiſce diverſis partibus inflammatis propria, ſeſe oſtendunt.

Alia ſymptomata, quae hunc morbum concomitantur, varia, pro varietate partium inflammatione laborantium, evadere ſolent; quod phaenomenon omnes fere auctores, tam veteres quam recentiores, diverſas anginae inflammatoriae ſpecies, probe diſtinguere monuit.

* Home princ. medic. p. 110.

† Junker. conſpect. therap. ſpec. tab. 30.

‡ De morbis, lib. 2. cap. 9. Charter. tom. 7. p. 561.

monuit. Ita a Tralliano * et Ægineta † edocemur, antiquiores medicos, mala inflammatoria, quae fauces invadere ſolent, in quatuor genera propriis nominibus diſtincta redigiſſe, eoſque internorum muſculorum laryngis inflammationem, κυναγχην appellaſſe, et, e contra, externorum, παρακυναγχην. Muſculis vero pharyngis interioribus inflammatione correptis, tum συναγχην morbum nominaverunt; ſed, ſi muſculi ejuſdem partis exteriores ſimili modo affecti eſſent, in tali caſu, morbus παρασυναγχην appellari ſolebat.

Inter recentiores, ſtructurae harum partium magis peritos, cynanche trachealis, pharyngea, tonſillaris, &c. memorantur ‡.

Quamvis haecce in ſpecies diviſio ad curationem parum ſpectet, quae in omnibus valde obtinere ſolet, ſeveritatis ſymptomatum ratione habita; tamen, cum ſit magni uſus in prognoſi rite formanda, eam utcunque obſervemus, atque ſymptomata unicuique ſpeciei

propria,

* Lib. 4. cap. 1.

† Lib. 3. cap. 37.

‡ Sauvages noſolog. method. tom. 1. p. 491.

propria, quam accurate, hic loci praebere conemur.

Faucibus, tonſillis, velo pendulo palati, et uvula inflammatis, ſymptomata ſequentia plerumque oriuntur; qualia ſunt rubor atque tumor partium; magna deglutiendi difficultas; nulla vel parva admodum per nares reſpiratio, neque haec quoad caetera multum laeditur; faciei interdum rubedo; muci in fauces ſecretio copioſa; excretio glutinoſa continua; auris internae atque tubae Euſtachianae dolor; auris durante deglutitione crepitus; aegri ſaepe ſurdi evadunt.

Hic ſpeciem anginae omnium frequentiſſimam jam depinxi.

Trachea ſola inflammatione correpta, ſymptomata ſunt; caloris, doloris, et ariditatis ſenſus in parte affecta; inſpiratio acute dolens; reſpiratio parva, frequens, erecta, difficillima; vox acuta, clangoſa, ſtridula, quaſi per tubam metallicam emiſſa, quam ſic deſcribit Hollerius: 'Eſt autem, inquit, ſubrauca, ſed acuta fere et ſonora, gravis aliquando, ſimilis refertur, ſi quis in fictile

'ſiccum,

'ſiccum, aut cavum aedificium caput immit-'tat, atque inde loquatur.' Pulſus in hac ſpecie ſaepe tremiſcit; nulla deglutiendi difficultas, neque rubor faucium obſervanda ſunt.

Si larynx et glottis inflammatione corripiantur, angina diriſſima, qua aeger ſtrangulatione ſubita e medio tollatur, jam apparet; vox acutior quam in priore ſpecie evenire ſolet; ingens dolor inter deglutiendum percipitur, quem loquela adauget.

In hac, nec non in priore ſpecie, vultus livor conſpiciendus eſt.

Quando morbus hicce pharyngem occupat, rubore in partibus faucium imis * ſtipatur; deglutitio valde difficilis atque dolorifica, et aliquando impoſſibilis evadit; reſpiratione utcunque ſatis libera. Materies deglutienda per nares rejicitur, vel in arteriam aſperam impellitur, in quo caſu, tuſſis ſaeviſſima aegrotum vexat.

Cum

* Culleni genera morborum, p. 270.

Cum ossi hyoidi et laryngi elevandis musculi inservientes inflammantur, sequentia symptomata sese ostendunt: Respiratio fit satis libera; sed deglutiendi conatu dolor acutissimus sentitur; signa inflammationis in genere se manifestare incipiunt, et in hisce musculis qui examinanti apparere possunt. Illust. Van Swieten *, in suis observatis, commemorat, hancce morbi speciem, multo frequentius, quam tracheae aut laryngis inflammatio, contingere solere.

Quando parotidum et glandularum submaxillarium insignis tumor adoritur, aeger sine magno dolore suum os aperire nequit †; respiratione illaesa, deglutitio parum impeditur; atque utplurimum febrem moderate inflammatoriam morbus comitem habet; pueros multo frequentius quam adultos aggreditur; a Gallis, *Aurellions*; Anglis, *the Mumps*; et Scotis, *the Branks*, nominatur; ob metastasin frequentem ad testes insignis est ‡.

Quan-

* Comment. in Boerh. aph. tom. 1. p. 660.

† Tissot avis au peuple, No. 116.

‡ Russel's Oeconomy of nature, p. 118.

Quantumvis hae ſpecies ſeparatim ſaepius appareant, tamen aliquando contingere viſum eſt, ut harum duae vel plures in eodem aegro uniantur: Atque hujus rei exemplum Ill. Eller * in juvene viginti annorum memorat, qui, tertio die poſt diriſſimum huncce morbum inchoatum, omnibus incaſſum adhibitis medicamentis, ſuffocatus vitam morte commutavit; et enimvero ſymptomata in tali caſu diriſſima atque funeſta admodum fere ſemper deveniunt. Deinde ſigna varia encephali vaſa, ſanguine nimium diſtendi oſtendentia, ſeſe manifeſtant. Talia ſunt rubor et tumefactio faciei; oculi ſanguine ſuffuſi et prominentes; venarum circa collum atque fauces tumor; omnes cerebri functiones laeſae, et aegri ſumma anxietate circa praecordia oppreſſi; primo, ſecundo, vel tertio die, ſubita ſuffocatio.

Hucuſque ſymptomata, quae ad particulares ſpecies, atque combinationem duarum vel plurium ſpecierum, pertinere videantur, enume-

* Obſervat, de cognoſc. et curand. morb. ſect. 7. p. 172.

enumerare conati ſumus: Nunc vero ad diagnoſin morbi conſiderandam noſmet accingamus.

DIAGNOSIS.

Jam notas, quibus hicce morbus ab aliis diſtinguatur, cum quibus periculum eſt ut confundatur, memorabimus; et hi ad tres fortaſſe referri poſſunt, viz. aphthas, anginam aquoſam, et anginam malignam.

Ab aphthis diſtinguitur angina inflammatoria, febre in priore multo minus acuta, et ſaepenumero lenta vel putrida; colore faucium purpuraſcente, (rubore ſplendente in angina ſe manifeſtante), atque cruſtis albidis quibus lingua et os internum obducuntur.

Porro, aphthae ut plurimum pueros atque ſenes aggrediuntur; dum angina plerumque adultos et vegetos adoritur.

Malum hocce ab angina aquoſa, tonſillarum atque uvulae tumore in hac pallido

et

et aquoſo, abſque inflammationis ſignis ſe oſtendente, dignoſcitur. Praeterea, angina aquoſa, pallidos, debiles, et leucophlegmaticos invadit; inflammatoria, fortes, ſanguineos, et rufos.

Angina inflammatoria a maligna, febre comitante, diſtinguitur, quam in illa acutam eſſe diximus; ſed in hac ſemper lenta atque putrida fieri ſolet, inſigni virium jactura et exanthematibus ſtipata. In angina maligna, cruſtae mucoſae, coloris cineritii vel albeſcentis, quae ulcuſcula obducunt, in faucibus examinanti apparent; nil tale vero in angina inflammatoria conſpiciendum eſt.

De tumore faucium nil certi judicandum eſt: Nam quantumvis ſit ut plurimum in angina tonſillari magis conſpicuus quam in maligna; tamen maligna tonſillas in gradum inſignem ſaepe tumefacit. Qui proſpera valetudine frui ſolent, et ii quorum corpora ad morbos inflammatorios praediſponuntur, qui ad florem aetatis pervenere, anginae inflammatoriae magis obnoxii ſunt; dum debiles et

laxi, pueri et foeminae, maligna opprimi caeteris procliviores evadunt.

QUI MORBO POTISSIME OPPORTUNI SINT.

Juvenes, rufi et sanguine abundantes, et qui haemorrhagiis obnoxii sunt, huic malo valde proclives evadunt, uti ex Sydenhami, Junkeri, aliorumque observatis clare innotescat. Tempus vernale atque boreales plagae homines ad hunc morbum praedisponunt.

CAUSÆ OCCASIONALES.

Harum praecipua in hoc morbo, aeque ac in omnibus aliis inflammatoriis, frigus nimirum existit, praesertim si corpori nimis calefacto vel debilitato quid tale applicetur; ejusque effectuum nocentium multa specimina habemus *. Van Swieten sequentia narrat, cujus haec sunt verba: 'Lethalem, quarto die, anginam ab hac causa natam dolui, 'in

* Vid. Eller de cognosc. et curand. morb. p. 172.—177.

'in optimo cive hujus urbis, qui medio Ma-
'io menſe, in hortulo ſuburbano ſedens,
'blando Solis verni tepore delectatus, obdor-
'miverat in ſeram veſperam uſque, et nocte
'ſequenti peſſima angina corripiebatur, quae
'illum, fruſtra tentatis efficaciſſimis remediis,
'e medio ſuſtulit.'

Frigus in hoc et multis aliis caſibus, perſpirationem impediendo, vires ſuas noxias exſerere videtur; quaeque cohibita perſpirabilis materia glandulas faucium mucoſas atque tonſillas quoque obſidere aptiſſima eſt.

Frigidi aëris fauces verſus applicatio topica inter equitandum contra ventum borealem, orationibus partium exercitatio violenta, vociferatio, &c. anginae occaſionales cauſae inter auctores, et merito, referuntur.

Dura materialia, v. g. oſſa animalium et alia iſtiuſmodi, in faucibus vel oeſophago haerentia, partes ſtimulando, eoſdem effectus edunt *.

Fumi

* Hildan. cent. III. obſ. 42.

Fumi acres, uti arſeneci vel mercurii incaute ad fauces hauſti, huic malo originem praebent. Atque Hoffmannus * narrat, ſe aliquando obſervaſſe diverſos infantulos eodem tempore necatos angina, uti ille exiſtimaſſet, inducta dormiendo in cubiculo nuperrime calce obducto. Tulpius † equi caſum in lucem prodit, qui hac cauſa inflammationem atque faucium excoriationem adeo paſſus eſt, ut diu a cibo abſtinere coactus eſſet.

Quaedam ingeſta ſpecifice guttur afficientia cauſam occaſionalem anginae ſuppeditare valeant: ‘ Ex purgantibus, inquit Hoff-‘ mannus, helleborus albus, ſpecifica quaſi in-‘ dole petit fauces, et ſtrangulationem facit; ‘ idem quoque de ſolano furioſo medicorum ‘ teſtantur obſervata.’

Angina inflammatoria aliquando contagioſa eſſe videtur; quippe nonnunquam in eadem familia degentes, unum poſt alterum, corripit; atque ſpecies iſta, quae *mumps* appellatur,

* Tom. 2. § 2. cap. 4.

† Obſervat. med. lib. 3. cap. 41. ad finem.

pellatur, ſecundum D. Ruſſel *, ſemper epidemica et contagioſa eſſe ſolet, antea paſſos non afficiens.

CAUSA PROXIMA.

Auctior fluidorum motus in partis affectae vaſis, et plerumque in toto ſyſtemate, hic conſiderandus primario venit; et exinde varia phaenomena inflammationis comites, v. g. rubor, calor, auctus aliquis tenſionis gradus, dolorque, facile explicari poſſunt. Fortaſſe haec ad praxin dirigendam ſufficerent; ſed utcunque haud alienum videatur cauſam hujus impetus adaucti paululum hic loci conſiderare.

Bellini atque Boerhaavius, qui principes in medicinae ſcholis nuper exſtitere, obſtructionem in partis affectae vaſis motus auctioris cauſam praebuere, quaeque, ſecundum horum theoriam, in vaſis vicinis adhuc liberis

* Vid. the oeconomy of nature, p. 118.

ris atque perviis velocitatem ſanguinis inſignem promovebit, et hanc velocitatem, per totum ſyſtema diffuſam, febrem conſtituere affirmant.

Sauvageſius autem hancce opinionem experimentis hydraulicis falſam eſſe demonſtravit, ſanguinemque in tali caſu, per libera vaſa, obſtructione formata, non velocius, ſed tardius moveri *: Atque Illuſ. Haller huic, uti inflammationis cauſae, argumentis variis, ingenio et doctrina plenis, oppugnat. Et equidem fatendum eſt, obſtructionem, quoad legitimus fluidorum circuitus, hocce modo, per aliquam partem ſolum impediatur, illuſtrandis inflammationis ſymptomatibus neutiquam eſſe parem. Sed, etiamſi res ita ſe habeat, nonne obſtructio cauſa impetus magis adaucti, vires ſuas tantum pro ſtimulo exſerens, evadat?

Stimulum hic allatum eſſe a vaſorum rubrorum motu auctiori, dilucide apparet; et acria, ſi diu applicentur, frequentem inflammationis cauſam

* Vide noſolog. method. tom. 1. p. 379. 76.

causam existere videmus. Haec acria agere uti obstructionem gignentia existumare haud possumus; sed, a stimulo fibrae sensibili partis cui applicantur illato, necessario oritur inflammatio. Eodemque modo, haud intelligere possimus, apicem spinae exiguae sub unguem adactae, quae tumoris cum inflammatione insigni per totum brachium, et febre concomitante, suscitandi capax est, suos effectus, vasa minima partis cui applicatur obstruendo, exserere, sed stimulo, quem fibris motricibus subministrat.

Stimulus impetum sanguinis auctiorem ciens possit talis fieri in quibusdam casibus, qualis jam memoravi; sed, inflammatione interna existente, hujuscemodi applicatio raro manifesta est, (utcunque aliquid tale interdum oriri posse neutiquam negarem); igitur stimulum istum, originem ab obstructione ducentem, pro causa frequentissima amplecteremur. Obstructio, tametsi per se parva, tamen aliquid congestionis gignet, quaeque res distensioni majori procul dubio causam dabit; sed systematis arteriosi actio,

disten-

diſtenſione, vice ſtimuli ordinarii, promovetur; ſi igitur haec adaugeatur, actionem ſyſtematis arterioſi in partis affectae vicinio auctaram eſſe ſatis innoteſcit. Hicce ſtimulus ab obſtructione natus uni ex duabus cauſis ortum ſuum debeat: 1. Sanguinis copiae, cuivis parti magis determinatae; vel, 2. Imminutae capacitati in vaſis fluida tranſmiſſuris obortae. Hiſce vero duabus cauſis reciproce ſe adjuvantibus, diſtenſio, qua ſtimulus inducitur, facillime naſcetur. Ita, tam in rheumatiſmo, quam in angina, ſatis conſtat, morbum nullo modo adeo gigni aptum, ut devenire ſolet, quando vaſa, calore atque motu ſanguinis magis adauctis diſtenſa, cauſae conſtringenti opportuna evadunt, vel quando ſubitum frigus, corpore jam nimis calefacto, calorem excipit.

Inſuper, valde probabile videtur, angina febre ſtipata, vaſorum extremorum ſpaſmum, una cum ſtimulo ab obſtructione oriundo, naſci poſſe. Sed ad hanc rem elucidandam, lectorem benevolum doctiſſimi atque ingeni-

oſiſſimi

osissimi praeceptoris Culleni doctrinam de febribus, in praelectionibus suis academicis, consulere moneo.

RATIO SYMPTOMATUM.

Rubor atque tumor partium. Haec symptomata globulis rubris, in vasa serosa transmigrantibus, originem suam debere videntur; nam hoc modo vasa praeter naturam distenduntur, atque tumor oritur; et cum major copia sanguinis rubri in hasce partes ingrediatur, insignis rubedo necessario sequitur.

Deglutiendi difficultas, et respiratio parum laesa. Mala istiusmodi, a valida tonsillarum, veli penduli palati, &c. inflammatione, procul dubio ortum suum trahant; quippe, hisce partibus semel inflammatis, tumor accedit; adeoque viae per quas aër atque alimenta transire solebant coarctantur: Et, quamvis tumor haud adeo insignis evadit, tamen actio partium laesarum, quando deglu-

titio peragitur, eam dolorificam et laboriosam reddere solet.

Nulla vel parva per nares respiratio. Inflammatio narium membranae interiori, per velum pendulum palati, allata, hocce symptoma illustrare videtur; quodque facillime nasci possit, cum hujus membranae continuatio veli penduli posteriora obducat.

Deglutiendorum per os rejectio. Hocce symptoma, a partium inflammatarum convulsiva contractione, dolore inducta, oritur; quem potus aut cibus aliquando afferunt, cum hasce partes in statu irritationis majoris attingant.

Muci in fauces secretio copiosa. Quamplurimos ductus mucosos in fauces hiare, et insignem muci copiam, praesertim a tonsillis, secerni, ex anatomicis satis compertum habemus. Atque hujus usus a natura constitutus procul dubio est, fauces continuo humectare, atque alimenta deglutienda lubricare. Sed cum, in statu inflammatorio, major vis sanguinis versus fauces propellatur, et cum ductus mucosi, dolore, hocce modo illato, stimulari

lari ſoleant, neceſſario ſequitur, ut muci quantitas ſolito major effundatur.

Exſcreatio glutinoſa continua. Haecce auctior muci copia, cum prae dolore deglutiri nequeat, remora atque calore faucium ejus fluidiora diſſipantur ; et hocce modo magis magiſque glutinoſus atque viſcidus devenit : Sed glutinoſae hujus materiei moles fauces in tali inflammationis ſtatu magnopere irritabit, et in aegro continua ejiciendi conamina ciet.

Auris internae atque tubae Euſtachianae dolor, ſurditas. Tubae Euſtachianae ſua orificia, ſtatim poſt tonſillas, in fauces hiantia, oſtendunt ; et morbum ab his verſus interiorem tubarum membranam communicari, doloremque in toto tubarum tractu, et in aure interna, cum qua commercium habent, cieri, facile intellectu eſt. Surditas duas cauſas agnoſcit : 1. Tubam Euſtachianam adeo inflammatam, ut ſua cavitate prorſus orbetur. 2. Vicinarum partium in ſtatu inflammatorio compreſſionem, qua tubarum orificia claudi poſſunt.

Auris,

Auris, durante deglutitione, crepitus. Hocce ſymptoma communicatione inter fauces et aures internas per tubas Euſtachianas ſubſiſtente explicandum eſt; atque probabile videtur, cum reſpiratio per nares impediatur, aërem, inter deglutiendum, in tubas magna vi coactum eſſe, et ita crepitationem oriri.

Caloris, doloris, &c. ſenſus in parte affecta; vox acuta, ſtridula, clangoſa. Aſperam arteriam membranam tenuem lubricamque habere, ex anatomia patet: Cum igitur haec membrana inflammatione plectatur, calor, dolor, &c. neceſſario ſequuntur. Sed officium tracheae arteriae eſt, aërem verſus pulmones vehere, atque ex iiſdem reducere, ut reſpiratio perficiatur, et ut vox hujus organi miniſterio rite formetur. Jam cum, tumore tali inflammatione illato, aſperae arteriae cavitas minuatur, nec aër in pulmones intrare, nec ex iiſdem revehi poſſit, eadem facilitate, qua in ſtatu ſano ſolebat, tum vox auctior evadit, atque aër per aperturam adeo coarctatam tranſgrediens vocem ſtridulam reddet. Ab arefacta trachea, muco eam lubricante jam calore

lore inſpiſſato, vox clangoſa oritur; atque a Cl. Van Swieten obſervatum eſt, in locis arenoſis iter facientes, ſi coeli temperies ſit calidior, eodem genere vocis, ariditate ſola, teneri.

Inſpiratio acute dolens; *reſpiratio parva, frequens, erecta, et difficilis.* Tracheae membranae inflammatae, dum aër in pulmones recipitur, diſtractio, primi horum ſymptomatum rationem dilucide admodum demonſtrabit; atque hic obſervare licebit, aëris eandem copiam, ut in ſtatu ſano, nequaquam in pulmones invehi poſſe, ejuſque exſpirationem ocyorem neceſſario ſecuturam. Ex hiſce cauſis rite inter ſe comparatis, cur reſpiratio parva, frequens, et difficilis fiat, cuivis ſedulo conſideranti patebit.

Pulſus tremiſcens. Ad ſanguinis per pulmones liberum conciliandum circuitum, dilatationem horum legitimam per aërem inſpiratum neceſſariam eſſe, ſatis compertum habemus; ſed inſpirationem, acutum dolorem ciere, ob tracheae membranam inflammatam, monuimus; ideoque dilatatio pulmonum

num debita impeditur. Sanguinis a dextro corde circulaturi ſtagnatio tum oriri ſolet; atque hoc modo minor ſanguinis vis verſus cor ſiniſtrum mittitur, neque copia fluidi vitalis legitima in aortam propellitur; igitur pulſus tremulus evadit. In hac ſpecie nulla rubedo obſervanda eſt, quia partes intuenti haud patent.

Morbus hicce, quando laryngem occupat, diriſſimus evadit, cujus orificio ſolo (glottide, v. g.) aër in pulmones ire et redire poteſt; quia compreſſio quam minima in hoc loco facta rimam glottidis anguſtabit, atque ſtrangulatus ſubiti periculum inferet.

Vox acutior quam in priore ſpecie. Vox magis minuſve acuta fit, ut rima glottidis majorem minoremve contractionem ſubit, et uti aër majore minoreve vi per eam propellitur: Sed in praeſenti caſu, rima glottidis magis quam in priore contrahitur, et aegris ſuffocationem imminentem conantes avertere, aër, celeritate ejus anguſtiae proportionata, per rimam impelletur: Inde vox acutior.

Ingens

Ingens dolor in laryngis elevatione. Larynx inter deglutiendum ſubito attollitur; neque ideo mirandum eſt, in ſtatu inflammatorio actionem talem eſſe dolorificam.

Morbo pharyngem occupante, rubor in imis praeſertim faucibus conſpicitur. Pharyngis pars poſterior colli vertebris ſuperjacet, atque in ſtatu inflammationis, ore ſatis aperto, facile in conſpectum prodit.

Deglutitio valde difficilis atque dolorifica, aliquando impoſſibilis. Pharyngis uſus bene intelligitur, atque ex ſupra dictis ratio horum ſymptomatum dilucide apparet.

Materies deglutienda per nares rejicitur, vel in aſperam arteriam pulſa, tuſſim excitat. Quando, partium deglutitioni inſervientium motu convulſivo, deglutienda per nares redeunt, ſolita cautela rimae glottidis claudendae a natura adhiberi nequit; adeoque pars alimentorum aliqua in tracheam incidere proclivis eſt; quae res tuſſim violentam excitat, cum trachea ad aërem ſolum recipiendum a natura formata ſit, et omnia aliena, etiam

etiam quam mitiſſima, huic organo ſummam irritationem afferant.

Muſculis oſſi hyoidi et laryngi elevandis a natura deſtinatis, inflammatione correptis, conamen deglutiendi, dolorem acutum, ab actione partis inflammatae oriundum, ſuſcitat.

In illa anginae ſpecie, quae inter noſtrates *Branks* nominatur, propter tumoris magnitudinem, atque muſculorum in vicinitate actionem, reſpiratio quodammodo impeditur.

Cauſa ſymptomatum nimiam ſanguinis copiam cerebrum verſus delatam indicantium, (v. g. ruboris et tumoris faciei, &c.), vel a difficili ſanguinis per pulmones tranſmiſſu, ejuſque ob eam cauſam ad cor dextrum accumulatione, vel ab externarum venarum jugularium compreſſione, petenda eſt.

PRO-

PROGNOSIS.

Angina inflammatoria, tum ob febrem concomitantem, cum ob metum exitii ab inedia vel ſtrangulatione, nunquam vacat periculo. Inſtar inflammationis in genere, ſuppuratione, et aliquando gangraena, vel ſchirro, ſed frequentiſſime reſolutione, finitur. Atque haec ultima terminatio, omnium optatiſſima eſt, (modo metaſtaſis in viſcera nobiliora haud fiat), et ſudore, diarrhoea, vel haemorrhagia narium ſaepius ſtipatur. Poſt reſolutionem, finis per ſuppurationem prae caeteris palmam praeripit; eamque ſuperventuram concludere poſſis, ſi dolor ſit pulſatilis; ſi tumor ſe in apicem erigat; ſi aeger frequenti horrore tentetur; et pulſus denique paulo mollior deveniat. Pure ſemel formato, dolor remittitur, ſymptomata febrilia multo mitiora fiunt, atque tumoris apex colorem albicantem induit.

Terminatio per gangraenam eſt omnium peſſima; atque dignoſcitur, rubore ſplen-

dente in colorem lividum mutato; tumoris detumeſcentia; dolore ſine manifeſta cauſa ſubito evaneſcente; pulſu frequenti et inaequali, atque extremorum frigiditate.

Quoad periculum ſpeciem anginae particularem concomitans, notare liceat, anginam eam eſſe ſemper periculoſiſſimam, ubi nulla inflammationis ſigna circa fauces apparent; ſed, ubi tumor et inflammatio in conſpectum prodeunt, multo minus timendum eſſe *. Sic morbus funeſtiſſimus evadit, dum aſperam arteriam, laryngem, aut glottidem † corripere viſus ſit; et in tali caſu paucarum horarum ſpatio ‡ nonnunquam exitium aegro inferre ſolet, ſecundum Hippocratis ‖ obſervatum, ‘ latens angina, vel ‘ primo vel ſecundo die lethalis.’

Tonſillis, velo pendulo palati, pharynge, &c. inflammatis, multum periculi haud adeſt, paucis

* Lom. obſ. med. lib. 2. p. 99.

† Junker. conſpect. p. 258.

‡ Sydenh. ſect. 6. cap. 7. V. Swieten com. in Boerh. aph. 802.

‖ Lib. 3. prog.

paucis in eo ſtatu morientibus. Tumoris utcunque magnitudo, et gradus concomitantis febris, in prognoſi hic rite inſtituenda dirigere nos debent.

Ille morbus qui *Branks* dicitur, exteriora ſolummodo tenens, mitis atque boni ominis obſervatur, qui vix ullo alio artis molimine egere conſuevit, praeter calorem debitum partibus accommodatum, cum regimine antiphlogiſtico rite exhibito *.

Quando devorandi vel reſpirandi difficultas remittitur, et inflammatio ſe partes faucium in exteriores inſinuat, exitum felicem praenunciat; dum tranſlatio, ſeu materiei phlogiſticae metaſtaſis, in pulmones, cerebrum, vel alia organa nobiliora, funeſtum eventum denunciat, niſi fortaſſe larynge inflammata, ubi aliquid tale, ſtrangulationem, quae aegro ſtatim imminet, impedire, et aliquid ſpatii ad medicamenta debita ſubminiſtranda, praebere poteſt.

Cuicunque parti metaſtaſis obvenerit, periculum in ea re exſpectandum, aeſtimari poteſt

* Oeconomy of nature, p. 118.

teſt eventu atque ſymptomatis quae iſtiuſmodi partibus inflammatis contigiſſe viſa ſunt. Spatium, quo aeger angina, ante metaſtaſin obortam, laboravit, medici judicium ſimiliter adjuvare queat.

METHODUS MEDENDI.

Dicendi occaſio nobis oblata eſt, in primis hujuſce diſſertatiunculae initiis, omnes anginae ſpecies eandem fere methodum medendi poſtulare; ſed, antequam hancce partem operis aggrediamur, noſtro inſtituto haud alienum videatur, lectorem candidum hic loci monendum eſſe, quod quantumvis eadem remedia generalia ſemper adminiſtrari debent, attamen, inter medendum, neceſſitati ſymptomatum nunquam non ratio habenda eſt.

Ad ordinem igitur, et concinnitatem conſervandam, ſchema optimum exiſtimavi, morbum, uti ſaevis ſymptomatibus ſtipatum, quoad curationem pertractare, et in tali caſu, medendi ratione bene cognita, alii, ubi

ſymp-

ſymptomata mitiora occurrunt, applicatio facilis evadet.

Indicationes itaque curatoriae ad tres ſequentes referendae ſunt:

1mo, Impetum ſanguinis atque tenſionem vaſorum auctiora, tam in toto ſyſtemate, quam in parte laeſa, tollere.

2do, Humorum verſus corporis ſuperficiem determinationem promovere.

3tio, Omni artis molimine ſtrangulationi et inediae obviam ire.

Sed ad primam harum indicationum redeamus, nempe, impetum ſanguinis atque tenſionem vaſorum auctiora, tam in toto ſyſtemate, quam in parte affecta, tollere, quae abſolvenda videtur,

1. Sanguinis miſſione.
2. Epiſpaſticis.
3. Fomentis.
4. Regimine antiphlogiſtico.

1. Sanguinis miſſione, quae ſemper in angina curanda praeſtantiſſimi remedii locum

tenuit.

tenuit. Hocce modo sanguinis circuitum fortiorem minui, in curandis morbis inflammatoriis, experientia quotidiana comprobat; cum enim status hicce morbidus, pulsu veloci, et impetus versus quasdam partes sensatione, sese ostendat, et cum venaesectio haec phaenomena amoveat, impetum fortiorem ea diminui affirmare liceat.

Systematis tensionem minorem reddit; quippe cum haecce tensio, ab vasorum plenitudine praecipue pendeat, si sanguis abstrahatur, eam minorem deventuram satis patet; ideoque venaesectio ad indicationem hic traditam efficiendam aptissima est. Sanguinis missio, larga copia, et evacuatione subita, instituí debet; et in laudem praxis hujuscemodi, quando anginae symptomata periculosiora fiunt, medici vetustiores quam plurimi *, aeque ac neoterici †, sua suffragia protulerunt.

Venaesectio

* Vid. Galen de curand. rat. per venaesect. cap. 19. Charter. tom. 10. p. 448. Aret. lib. 1. de curat. morb. acut. cap. 7. p. 87. Trallian. lib. 4. cap. 1. p. 2[illegible]31.
† Hoffm. tom. 2. § 2. cap. 4. Sydenham, § 6. cap. 7.

Venaesectio igitur lato vulnere celebranda est; et aeger in positura recumbente teneri debet, ad animi deliquium praecavendum, ne justam sanguinis copiam detrahere impediremur. Nulla regula generalis de quantitate auferenda tradi potest; cum in diversis, pro aetate, sexu, temperamento, atque aliis, varianda sit: Sed Celsi jussu, in anginae curatione, videretur, quod fluido vitali parcere haud debemus, si urgerent symptomata, aliis tamen circumstantiis sanguinis detractionem haud indicantibus; quippe ait *, 'Sanguinem mittendum esse, etsi non abundat.'

Quoad ego opinor, sexdecim vel octodecim unciae sanguinis in adulto homine, pro missione prima, plerumque sufficere apparebunt; sed si febris, deglutiendi vel respirandi difficultas, hac quantitate sublata, perseveraverint, venaesectione rursus celebrata, decem circiter vel duodecim uncias auferre debemus.

Ad partem, e qua sanguis mitti debet, ratione habita, phlebotomiam in vena jugulari

* Lib. 4. cap. 6. p. 196.

ri externa, utpote parti affectae proxima, Zacuto Lusitano * Jo. Stephano †, atque aliis, morem gerens, celebrare vellem: Sed si copia satis magna ab ea extrahi nequeat, ut aliquando contingere solet, venam in brachio secare monerem. Quamplurimi medicorum venas sublinguales vulnerare suadent. Nonnulli huic praxi oppugnant; quippe qui aiunt, si vulnus exiguum solummodo illatum sit, evacuationem parvi aestimandam esse; et, vice versa, si plaga sit lata, haemorrhagiam lethalem consequi posse. Alii ‡ hanc methodum repudiant, quia sanguinis circuitum per truncum arteriae carotidis externae velociorem reddere, atque hoc modo tumorem inflammatorium augere valet. Sed horum argumenta principiis mere hypotheticis niti videntur; et si aliquid infausti, raninis vulneratis, contingere visum fuisset, nil dubitandum est, quin fidelis Sydenhamus, qui hanc prax-

in

* Hist. med. princ. lib. 1. hist. 76.

† In Hippoc. de struct. hom.

‡ Van Swieten, in aph. 809. Tulp. lib. 1. cap. 51.

in quam maxime commendatam habet *, de tanto periculo nos certiores faceret.

Sed praeter missus sanguinis generales, venaesectio topica, in angina curanda, summi usus est et efficaciae; atque quinque vel sex hirudinum circa guttur applicatio praestantissimum remedium evadit, uti saepenumero mihi contigit observare. Uncias sanguinis sex vel septem cucurbitulis et scarificationibus, circa collum detractas, optimos effectus edere, quoque observatum est.

Si symptomata utcunque, venaesectionibus generalibus atque topicis absque debito fructu tentatis, saeva adhuc perstiterint, curatio statim aggredienda est,

2. *Epispasticis*. Horum modus operandi hucusque in tenebris obnubilari videtur. Agere utcunque apparent, stimulo fibris motricibus ejus partis cui applicantur illato; et ita, inflammatione et materiei serosae effusione natis, vesiculae oriuntur. Sed vis stimulans qua pollent, ut plurimum durationis haud longae, atque raro per totum systema se ex-

E ferens,

* Sydenh. sect. 6. cap. 7.

ſerens, obſervari ſolet; et evacuatio quam epiſpaſtica inducunt tenſionem vaſorum partis in veſiculas elevatae imminuit. Cum autem cutis ubique mirabili vaſorum rubrorum inter ſe communicantium reticulari fabrica ſuppeditetur, exiſtimare liceat, quod, evacuatione ſtimulo epiſpaſtici inducta, a parte aliqua hujus fabricae reticularis, in tenſione minuenda, illius effectus per totum corporis ſuperficiem diffundi poſſunt. In peripneumonia, epiſpaſtica, diatheſi inflammatoria minuenda, atque pulſu tardiori et molliori reddendo, maximas virtutes exſerere viſa ſunt: Ita ad indicationem memoratam abſolvendam, impetum, nempe, atque tenſionem magis adauctam tollendam, ſatis apta videantur; ideoque remedium in angina perutile praebuerunt, atque a viris ſummis in praxi medica * magna laude celebrata ſunt. Nuchae, circa guttur, vel pone aures, imponi poſſunt, cura tum adhibita, ut vulnera

* Sydenh. loc. ant. cit. Pringle on the diſeaſes of the army, p. 3. cap. 2. § 3.

nera hirudinibus vel ſcarificatione facta ſatis apte tegantur, ne moleſta ſtranguria cantharidibus in ſanguinem delatis inducatur. Æger eodem tempore emulſionem Arabicam, vel potum aliquem demulcentem, liberius bibere debet.

Simili conſilio tenſionis minuendae anginam ſubigere conamur,

3. *Fomentis.* Horum relaxans atque virtus antiſpaſmodica tam bene nota eſt, ut de iis nil neceſſario hic dicendum habeamus. Hippocrates ipſe eorum uſum in hoc morbo curando laudat *. A cute ſpaſmum, eam dilatando et emolliendo, removent; partes infra jacentes eodem bono effectu fruentur, et ita, obſtructione ſublata, circulatio libera et aequabilis inducetur. Aqua calida, virtute ſua relaxante, a materiis omnibus aliis facile palmam praeripit, uti D. Bryan Robinſon † medici Dublinenſis experimentis ingenio plenis, in capillos inſtitutis, ſatis innoteſcat.

* De morb. lib. 2. cap. 9. p. 560.

† Operations of medicines.

notescat. Igitur fomentandi formula, quae nobis utilissima videtur, panno ex lana facto institui debet, aqua calida imbuto, nutricis manibus satis compresso, atque circa collum applicato, quamdiu caloris gradum justum retinebit; et necesse est, ut alterum habeamus, ad ejus vicem supplendam, postquam frigescit; quibus auxiliis fotum, dum nobis arideat, applicare possimus, forsan unius horae spatio vel diutius, cautela adhibita ne stragula madefacta sint, et ut operatio molestiae quam minimum aegro afferat.

Hic loci balneum vaporis ad fauces interiores applicari monemus; quippe, iisdem principiis manifeste nitens in ope aegris angina laborantibus afferenda, vix unquam incassum tentatur. Hic apparatus haudquaquam complex desideratur. Aqua calida sola, (vel ne haec ab aegro ob simplicitatem nimiam pro remedio contemneretur, parça aq. rosar. copia, cum pauxillo aceti, addi possit), in vas satis aptum huic negotio infundenda est, quodque statim infundibulo in-

verſo tegi debet, cujus tubus adeo incurvandus eſt, ut aeger ad vapores per os recipiendos ſe flectere haud neceſſe habeat. In hocce remedio applicando, repetitis vicibus quotidie, aliquo temporis ſpatio perſeverare debemus. Ubi muci ſecretio copioſa adeſt, et ubi aegrum ſua ſpiſſitudine atque viſciditate infeſtat, magnae utilitatis eſſe obſervatur.

De topicis applicationibus jam verba facientes, pauca de alia in praxi vulgo adhibita, Gargariſmate, nempe, proferemus. Partium inflammatarum inter gargarizandum actio procul dubio irritat, atque tumorem doloremque augere poteſt. Simili modo igitur quo Cl. Pringelius * dictitat, ope ſyphonis gargariſmata injicienda ſuadere vellem. Tinctura roſar. tenuis, cum melle ac aceto, quibus pauxillum nitri addatur, gargariſma ſatis aptum formabit; et injectio hujuſcemodi ter quaterve quotidie, ad faucium glandulas detergendas, adminiſtrari debet.

Cum

* Diſeaſes of the army, p. 3. cap. 2. § 3.

Cum vero hicce morbus pure inflammatorius ſit, pertractandus eſt,

4. *Regimine antiphlogiſtico.* Sub hoc titulo intelligi vellem, omnes irritationes eſſe praecavendas quae morbum augere queant: Sed, ſi fuſius de hac re tractaremus, hujus diſſertatiunculæ limites tranſgrederemur. Sufficiat igitur monere, ut aeger quam maxime a ſonis liberaretur, et loquelam vitaret, quam antea diximus morbum augere. Animi pathemata conſopienda ſunt. Atmoſphaera in qua aeger habitat neque nimis calida vel frigida eſſe debet, nam in utroque caſu irritatio nociva naſcetur. Temperatura debita gradus ſexageſimus ſecundus thermometri Farenheitiani, ut plurimum, judicatur; ſed in hac re adminiſtranda aegrorum ſenſationes nos dirigere queant.

Ut irritationi a foecibus in inteſtinis compactis obviam eatur, laxantia mitiora refrigerantia, vel clyſmata emollientia, quotidie ſemel ſaltem aegroti alvum ſubducere debent.

In

In diaeta, omnia ſtimulantia, e. g. carnes et jura carnium omnium, vitanda ſunt. Potus ſit decoctum hordei, cum pauxillo limonum ſucci acidulatum, aqua cum pane toſto, vel cereviſia tenuiſſima.

Denique, motus muſcularis quam maxime fugiendus eſt, qui ſtimulus ſatis notabilis ſit, impetui ſanguinis violentiori ortum praebens.

Jam procedamus ad indicationem ſecundam curationis, quam ſupra poſuimus conſiderandam, nempe,

Humorum verſus corporis ſuperficiem determinationem promovere.

Convenientia hujus indicationis in angina curanda haud dubiae fidei erit, cuivis conſideranti, morbum ut plurimum ab perſpiratione cohibita oriundum, atque ſpaſmum extremorum vaſorum, aeque ac in omnibus morbis febrilibus, hic probabiliter ſubeſſe. Determinatio igitur verſus ſuperficiem in hocce caſu, emeticis atque refrigerantibus, praecipue inducenda eſt.

1. *Emeticis.* Ope emeticorum, copiam majorem humoris verſus poros cutaneos promoveri, experientia quotidiana oſtendit; atque medicamina hujuſcemodi, quando parca doſi ad nauſeam tantummodo ſuſcitandam exhibita ſunt, efficaciae majoris, ad hanc intentionem abſolvendam, eſſe obſervantur, veriſimiliter a miro illo conſenſu inter ſtomachum et corporis ſuperficiem exiſtente. Inter varia emeticorum genera, huic negotio perficiendo antimonialia aptiſſima ſunt; ſed caeteris antimonialibus tartarus emeticus facile palmam praeripit: Salina quippe praeparatio, cujus actio ab acido ventriculi haudquaquam dependet. In aqua pura diſſolutus ad quantitatem quadrantis vel dimidii grani omni ſemihora, vel omni hora, exhibendus eſt, ut nauſea aliquamdiu excitetur, donec aeger paululum vomuerit, vel alvum exoneraverit; atque hoc modo horis pomeridianis quotidie, donec febris declinaverit, propinandum juberemus.

2. *Refrigerantibus.* Hic loci acida atque ſales medii comprehendi poſſunt. Haec

enim

enim vi ſedativa gaudere, circuitum ſanguinis magis adauctum atque calorem minuere, et diaphoreſin promovere, obſervantur. Certe igitur ad indicationem hic prolatam abſolvendam ſatis apta evadent. Acida vegetabilia, ut plurimum, mineralibus praeſtantiora eſſe videntur, cum majore copia ſumi, atque alvum relaxare, queant.

Inter formulas, quibus in praeſcribendis mediis ſalibus uti ſolemus, julap. ſalin. uſitatiſſima eſt; et ad unciam unam ſpatio unius vel duarum horarum, quamdiu febris perſeveraverit, praeberi debet.

Remedium alterum hic nominare liceat, quod, ſecundum Ill. Pringelium verſus ſuperficiem humorum fluxum promovere videatur; fruſtum panni ex lana facti, imbutum oleo olivarum atque ſpir. c. c. commixtis in ea proportione quam cutis facile ferat, circa collum applicatum, atque ſemel omni quadrihorio renovatum. En! Pringelii verba: ‘ By this means, the neck, and ſometimes the whole body, is put into a ſweat, which, after bleeding, carries off, or leſſens

the inflammation.' Quocunque modo suas virtutes exserat, illud usus haud mediocris saepenumero vidisse opinor.

Cl. Home, in suis praelectionibus academicis, gummi guajaci remedium valde potens in angina curanda memorat; atque satis compertum est, hocce diaphoresin commovere, et, in hunc finem, in rheumatismo morbisque cutaneis exhiberi solet. Attamen usus illius in praesente casu ex eo effectu pendere neutiquam videretur; nam, secundum Doctoris observata, aeque efficax sine ulla diaphoresi, ac eadem existente, evasit. Ille igitur virtute specifica gaudere opinatur: Gum. guajac. drachmae dimidium, cum eadem quantitate rob sambuci, aegro, h. s. propinat, venaesectione prius celebrata, modo pulsus sit plenior; et morbum, trium vel quatuor dierum spatio, tali remedio ut plurimum amoveri affirmat; medicamenque efficacissimum, post varia experimenta, in praxi viginti quatuor annorum, sese expertum, in publicum prodit. Nunc vero, ut huic opusculo

culo finem imponamus, ad tertium medendi consilium progrediamur, viz.

Strangulationi et inediae omni artis molimine obviam ire.

A binis causis strangulatio oriri possit; vel a tumoris in faucibus conspicui magnitudine, vel a laryngis aut glottidis inflammatione, quae in conspectum nostrum haud devenit; et, uti ab una vel altera nasci videatur, medendi methodus procul dubio varianda est. Nam, in priore casu, molem tumoris, sanguinem vel materiam purulentam quae in eo continetur eliminando, imminuere conamur; quodque ope lanceolae panno ex lino facto ferme usque ad apicem obvolutae, vel tubo inclusae, quam nobis Garengeot * depinxit, ne partes vicinas vulneremus, perfici debet.

In casu vero posteriore, ne aeger pereat, ad bronchotomiam confugiendum est. Operationem hancce neutiquam eo periculo stipari, quo veterum medicorum quidam, Aureli-
anus,

* Nouveau traite des instrumens de chirurgie, tom. 1, p. 317.

anus, e. g. et Aretaeus, exiſtumarunt, immo chirurgo perito operante, vitae nil periculum inde imminere, ex recentiorum obſervatis ſatis compertum habemus; ideoque aegro, prae reſpirandi impotentia aliter perituro, opem hujuſcemodi ſemper afferre debemus.

Si haec tempeſtive peracta ſit, ſpes melior aegri in ſanitatem recuperandi nobis affulget; quippe nimis diu neglecta, initium peripneumoniae lethalis in pulmone gigni queat, quae omnia ad curam ſpectantia vana et inutilia reddere poſſit.

Periculum fame pereundi ſolummodo oriri poteſt a faucibus in modum adeo inſignem inflammatis, ut deglutitio omnino impediatur. In rebus adeo difficillimis, vita aegri clyſmatum nutrientium auxilio ſuſtinenda eſt, quae, vaſis tubi alimentarii abſorbentibus recepta, aegrotum alere queant. Ad hanc intentionem perficiendam, lac et aqua, vel liquor ex farina avenacea, cum aqua concocta paratus, injici poſſit, enemate communi prius exhibito, ad foeces quae in

canali alimentario continentur expellendas, ut nutritioni inſervientia facilius retineantur. Ubi finis inflammationis fit tonſillarum ſchirrus, eadem medendi ratio, ac in aliis iſtiuſmodi mali caſibus, tentanda eſt; ſi vero angina inflammatoria in gangraenam abeat, curam iiſdem remediis, ac in angina maligna, aggredi liceat.

Poſtremo, ad morbum recidivum praecavendum, cum frequenter fieri ſoleat, cauſae omnes remotae, quoad poſſimus, ſedulo vitandae ſunt.

F I N I S.